

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

ΛΕΩΝΙΔΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗ

Μάνα του κλεφταρματολισμού καθώς είναι ή Θεσσαλία, επόμενο ήταν να σταθί κι ή κοιτίδα του κλέφτικου κι ήρωϊκού δημοτικού τραγουδιού. Οί λαογράφοι κι οί μουσικολόγοι επανεπιλημμένα έχουν ασχοληθί με τὸ θεσσαλικὸ δημοτικὸ τραγούδι. Ἡ σχετικὴ ἔρευνα τοὺς ὀδήγησε σὲ γόνιμα καὶ πλούσια συμπέρασματα, πὺ ἀφοροῦν τὴ μετρικὴ του, τὸ περιεχόμενό του, τὰ ιστορικὰ καὶ προσαπογραφικὰ του στοιχεῖα, τὴ μουσικὴ του καὶ γενικώτερα τὸ καλαισθητικὸ του ὕψος.

Ὅμως τὸ θεσσαλικὸ τραγούδι εἶναι ἀνεξάντλητο καὶ σὲ πολλά του σημεῖα ἀθησαυριστο ἀκόμη. Τὰ ήρωϊκὰ καὶ ιστορικὰ θεσσαλικά δημοτικὰ τραγούδια δὲ σταμάτησαν, ὅπως ἐγινε σ' ἄλλα διαμερίσματα τῆς χώρας μας, μετὰ τὴν ἀποκατάσταση τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους. Ἡ Θεσσαλία ἔμεινε ὑπόδουλη σωστὰ μισὸν αἰῶνα ἀκόμη καὶ τὰ ήρωϊκὰ τέκνα της δὲν ἔπαυσαν ν' ἀποζητοῦν τὴν ἀποτίναξη τοῦ τουρκικοῦ ζυγοῦ, ἀναπτύσσοντας σὰν ἄτομα ἢ σὰν μικρὲς ὀμάδες πολεμικὴ δραστηριότητα κλεφταρματολικῆς χαρακτῆρα. Ἀκόμη περισσότερο μετὰ τὴς δυὸ θεσσαλικῆς ἐξεγέρσεις τοῦ 1854 καὶ τοῦ 1878, ἡ μουσικὴ θεσσαλικὴ παραγωγή πλουτίσθηκε καὶ μετὰ καινούργια τραγούδια, πὺ εἶχαν σὰν ἀντικείμενό τοὺς τὸν ἔπαινο καὶ τὸν ἀφηρωϊσμὸ προσώπων καὶ γεγονότων, πὺ σημάδεψαν μετὰ τὴ σπουδαιότητά τοὺς τὴ νεώτερη θεσσαλικὴ ἱστορία. Ἔτσι ἡ λαϊκὴ στοματικὴ παράδοση, ὁ ζωντανὸς αὐτὸς φορέας τοῦ δημοτικοῦ τραγουδιοῦ, συντήρησε εὐλαβικὰ γιὰ τοὺς μεταγενεστέρους ἕνα πλῆθος μελουρηγμένα κείμενα, μοναδικὰ σὲ ὀμορφιά κι ἱστορικότητα.

Ἀπὸ τὴν ἀνέκδοτη συλλογὴ μου δίνω σήμερα στὸν ἀναμνηστικὸ αὐτὸ τόμο τῆς Ἑνώσεως τῆς Θεσσαλίας μετὰ τὴν Ἑλλάδα μερικὰ τέτοια τραγούδια, σὰ μνημόσυνο γιὰ κείνους πὺ ἀγωνίσθηκαν μετὰ πάθος κι εὐγενικὴ ἀνιδιοτέλεια γιὰ τὴν ἱερὴ ὑπόθεση τῆς θεσσαλικῆς λευτεριάς.

Ο ΖΗΤΡΟΣ ΚΑΝΕΙ ΤΗ ΧΑΡΑ

Ὁλύμπου - Λιβιάδι Ἑλασσόνας 18^{ου} αἰ. - Χορὸς στὰ τρία.

Ἦχος πρῶτος 9/8 πα. ρ

Ὁ ο Ζητρος κανει τη η χα α ρα α
μπρο ο ντε ε λη η η πα α α πα μω
ρε ε μπρο ο ντε ε λη η η πα α α
πα α Α αϊ ντε χα α ρα α για α το ον
υι υι γιο του μπρο ο ντε ε λη η πα
πα κα αυ με νε

Ὁ Ζήτρος κάνει τὴ χαρά, αἶντι, χαρά γιὰ τὸν υἱοῦ τοῦ
κι' ἀκάλεσε τὴν κλεφτουριά τὰ δώδεκα πρωτάτα.
Τὸ Λάπα δὲν ἀκάλεσε τὸ φοβερὸ τὸν κλέφτη.
Κι' ὄλοι πηγαίνουν κέρασμα κριάρια μετὰ κουδούνια.
Κι' ὁ Λάπας πάει ἀκάλεστος μετὰ ζωντανὸ ἀλάφι.
Στ' ἀσῆμι καὶ στὸ μάλαμα καὶ στὸ μαργαριτάρι.
Κανένας δὲν τὸν λόγιασε ἀπὸ τοὺς καλεστάδες.
Ἡ Ζήτραйна τὸν λόγιασε ἀπὸ τὸ παραθύρι.
Καλῶς τὸ Λάπα πῶρχεται μετὰ ἀλάφι στολισμένο.
Στρῶστε τοῦ Λάπα σ' τὸν ὄντά, τοῦ Τρίτσα σ' τὴν κρεββάτα,
Στρῶστε καὶ τῶν παλληκαριῶν ἀπ' ὄλα τὰ πρωτάτα.

*

ΠΑΝΟΣ ΖΗΤΡΟΣ ἢ ΖΗΔΡΟΣ

Μιά ἀπὸ τὴς παλιῆς ἀρματολικῆς οἰκογένειας πὺ πέ-
ρασαν τὰ πρῶτα τοὺς χρόνια στὴν Πίνδο. Ἀργότερα ἤρ-
θαν στὰ μέρη τῆς Ἑλασσόνας πὺ τὰ κράτησαν ὡς ἀπό-
λυτοι κυρίαρχοι κατὰ τὸν Περραιβὸν 200 χρόνια. Ἐκεῖ-
νος ὅμως πὺ ἐργάστηκε περισσότερο εἶναι ὁ Πάνος Ζη-
τρος στὴς ἀρχῆς τοῦ 18^{ου} αἰῶνα. Μεγάλωσε τὰ ὄρια τοῦ
προγονικοῦ τοῦ Καπετανάτου καὶ καθὼς μᾶς μαρτυρεῖ ἡ
παράδοση ἀνεκρήρυθη ἔξαρχος διὰ Σουλτανικοῦ φερ-
μανίου. Παντρεύθηκε στὰ 85 τοὺς χρόνια. Ἐκαμε παιδιὰ
καὶ πέθανε στὰ 120 χρόνια του, μετὰ τὴν ψυχὴ θλιμμένη
γιὰ τὴ δολοφονία τοῦ γιοῦ τοῦ Φώτου, πὺ ἐγινε στὰ
1768. Ἡ Δημοτικὴ ποίηση παρουσιάζει ἀκόμα ἕνα γιὸ
του, τὸ Δημήτρη. Ἡ ἱστορία μᾶς φέρνει κληρονομιά
τὸ ἀρματολικὸ στὸ γαμβρὸ του Νικοτσάρα, πὺ κράτησε
σεβαστὴ τὴ μνήμη του σ' αὐτὸ.

Ἀνακοίνωση:

Ἐλευθερίας ἢ Λούσας Ἰωάννου Μπόλη, τὸ γένος
Ψαλίδα ἐκ Λιβαδίου Ὁλύμπου, ἐτῶν 30 (1938).

ΓΕΩΡΓΑΚΗ ΟΛΥΜΠΙΟΥ—Λιβιάδι Ὁλύμπου (1799)

Χορὸς Συρτὸς 7/8

Ἦχος πρῶτος 9/8 πα. Χορὸς Συρτὸς 7/8

Α α φη η νω ω γεια α φη η νω ω γεια στον
Ε ε λυ νμ πο ο ο ο και αι γεια
στα α κο και γεια α στα α κο φο ο βου ον
ου ου νια Γιω ωρ γα α κη ημ κα πε ε
τα νι εμ του Ο λυ νμ που ου το ξε ερ τε
ρι

*

Ἀφῆνω γειὰ στὸν Ἑλυμπο καὶ γειὰ στὰ κορφοβούνια,
σὲ σᾶς λημέρια μετὰ ἔρημα, πλατάνια μετὰ τοὺς ἴσκιους.
Γεωργάκη μετὰ Καπετάνιε μετὰ, τοῦ Ὁλύμπου τὸ ξεφτέρι.

Βρυσοδρες με τα κρυα νερα, και χαμηλοι μου καμποι.
 Αφηνω γεια στους σταυραιτους, και σ' όλα τα ξεφτερια.
 Γιωργακη μ' Καπετανιε μ', του Ολυμπου το ξεφτερι.

Αφηνω γεια στον ηλιο, και στ' αργυρο φεγγαρι,
 που μουφεγγε να περπατω, σαν αξιο παλλικαρι.
 Γιωργακη μ' Καπετανιε μ', του Ολυμπου το ξεφτερι.

Ανακοίνωση:

Μήτρου Τσανούσα εκ Λιβαδίου Ολύμπου, ετών 58 - (1936).

ΤΟΥ ΝΙΚΟΤΣΑΡΑ (1808)

Τ' έχουν της Ζίχνας τα βουνά

Τραπεζιάρικο - Ελεύθερον ρυθμού

Ηχος λ π πα ελεύθερον ρυθμού

Τ' έχουν της Ζίχνας τα βουνά ου ου να
 ο ρε και στεε εκουν μαα α α αρα με
 ε ε ε ε ενα α α α α μη η να χα α λα
 μνηνα α α α χα α α λα α α α χα
 λα α ζι τα α θα ρει

*

Τ' έχουν της Ζίχνας τα βουνά και στέκουν μαραμένα;
 Μήνα χαλάζι τα βαρει, μήνα βαρὺς χειμώνας;
 —Οὐδέ χαλάζι τα βαρει, οὐδέ βαρὺς χειμώνας;
 Ὁ Νίκο-Τσάρας τα βαρει με τρία βιλαέτια,
 Με Σέρρας και μ' Ἀράχοβα, με δώδεκα νταμπούργια.

Και ἄλλο τραγούδι τοῦ Νικοτσάρα (1807) (Μουσικὴ ἴδια)

Ἔνα πουλάκι ξεβγαينه ἔπο μέσα ἔπο τὴ Βέρροια,
 Ράχη σὲ ράχη περπατεῖ, λημέρι σὲ λημέρι,
 Κι' οἱ κλέφτες τὸ ἐρώταγαν, κι' οἱ κλέφτες τὸ ρωτοῦσαν.
 — Πουλάκι, πόθεν ἔρχεσαι και πόθεν κατεβαίνεις;
 — Ἀπὸ τὴ Βέρροια ἔρχομαι, στ' Ἄγραφα κατεβαίνω.
 Πάω νὰ βρῶ τὸ Νικολό, νὰ σμίξω τὸν Σταμάτη,
 Νὰ πῶ τὰ χαιρετίσματα ἀπὸ τὸ Νικοτσάρα.
 Τρεῖς μέρες κάμνει πόλεμο τρεῖς μέρες και τρεῖς νύχτες,
 Πέρα στὸ Ξηρολείβαδο στοὺς πάγους κ' εἰς τὰ χιόνια.
 — Ἀκοῦστε παλληκάρια μου, φωνάζ' ὁ Νικοτσάρας.
 Βάλτε τσιλίκι σ' τὴν καρδιά, βάλτε φτερά στα πόδια,
 Και πάρτε τὰ τουφέκια σας, βγάλτε και τὰ σπαθιά σας,
 Γιουρούσι γιὰ νὰ κάμωμε, νὰ φτάσωμε στὸ Πράβι,
 Τὴν ἄλυσσον νὰ κόσωμε, και πέρα νὰ ριχτοῦμε.
 Ζερβά μεριά τὸν ποταμό νὰ πάρωμε, παιδιὰ μου,
 Νὰ βροῦμε τὰ Λαζόπουλα, τὸν Καπετὰν Λαμπράκη.
 Εὐθὺς γιουρούσι ἔκαμαν κ' ἔφθασαν σ' τὸ γεφύρι,
 Και με τὸ δαμασκι σπαθὶ ὁ Νικοτσάρας κόφτει
 Τὴν ἄλυσσον τοῦ γεφυριοῦ, και διάβηκαν ἀντίκρου.

Ανακοίνωση:

Ἰερέως Δημητρίου Παπαγεωργίου εκ Γόννου Λαρίσης,
 ἐτῶν 94 (1942).

Τοῦ ΓΙΩΡΓΟΥ ΤΖΑΧΕΪΛΑ (1833)

Μάχη Καρυῆς και Πουλιάνας—Ολύμπου (Τραπεζιάρικο)

Ηχος λ π πα ελεύθερον ρυθμού

Δε σε θα αρρου ου ου ου σα Ε ε λυ ν
 μπε ε ε ε ε ε το ο ο ο ο να
 σκο τι ι ι δια α α α α σεις το
 Μαι να α ρι ι ι ι ι ι το ο
 Μαι να α α ρι ι ι ι ι ι ι δεις
 τη η η ο ρι η η βρο ο χη η
 η η η η η η η η η

*

Δὲ σὲ θαρροῦσα ἔλυμπε, τόσο νὰ σκοτιδιάσης,
 Τὸ Μάη νὰ ρίξης τὴ βροχὴ τὸ Θεριστὴ τὸ χιόνι,
 νὰ βρέξ' ὁ Γιῶργος τ' ἄρματα τὰ φλωροκαπνισμένα.
 Νὰ βγοῦν οἱ Τούρκοι στὴν Καρυὰ νὰ βγοῦν και ἴστην
 Πολιάνα.
 Χατζῆ - Χουσεῖν πασῶς τοὺς πλάκωσε, με δύναμι μεγάλη.
 Πᾶσαν και τὸν καρτέρησαν μεσ' στὴν Καρυὰ ἔπο πάνω,
 Ὅλη μερίτσα πολεμοῦν και τὸ βράδυ γιουρούσι,
 με τὰ σπαθιά στα χέρια τους, τοὺς Τούρκους κυνηγοῦνε.

Ανακοίνωση:

Νικολάου Γκούρου εκ Καρυῆς Ολύμπου, ἐτῶν 50 (1934).

Τραπεζιάρικο

Ἦχος ᾠ πα' Τραπεζιάρικο

Τι ἔχεις μα α α α α α α α α α α α α
 και σκουζεις και αι φω ω ω ω ω να ζεις
 μη να για α α αι αι αι αι αι αι
 αι αι αι αι αι αι αι αι αι αι αι αι μα α
 τα δε ψα α

Τι ἔχεις, μαῦρε κόρακα, καὶ σκούζεις καὶ φωνάζεις;
 Μῆνα γιὰ αἵματα διψᾷς, μῆνα διψᾷς γιὰ λέσια;
 Ἐβγα ψηλά σ'τὸν Κόζιακα, ψηλά στὴν Καλαμπάκα,
 Νὰ ἰδῆς κρέατα τούρκικα, κορμιὰ δίχως κεφάλια·
 Κλείσανε τὸν Ἀλήμπεη μὲ τέσσερες χιλιάδες,
 Πέφτουν τουφέκια σὰ βροχή, κανόνια σὰ χαλάζι,
 Κι' αὐτὰ τὰ λιανοτούφεκα σάν τῆ φιλή βροχούλα,
 Βάστα, μπρὲ Χατζῆ-Πέτρο μου, τὸ λιάπικο τουφέκι
 (ἢ ἄσκέρι).

(βλ. Ἄθ. Κ. Οἰκονομίδη, Τραγούδια τοῦ Ὀλύμπου ἀριθ. 29)

Ἀνακοίνωση:

Στέργιου Πρασουλίδη ἐκ Μαλακασίου Καλαμπάκας, ἐτῶν 55, (1937).

ΜΑΧΗ ΜΑΚΡΥΝΙΤΣΑΣ—ΒΟΛΟΥ (1878)

Ἦχος π' πα' ρυθμὸς ἐπιτριτος 7/8

Κλαινε τα δε ε εντρα κλαι αι νε τα δεν
 τρα κλαι νε και τα α α κλα α δια α
 α α α α κλαι νε ε ε τη Μα α α
 κρυ νε ε Μα κρυ νε τσα του Βο λου ου
 τα α χω ω ω ω ρια α

Κλαίνε τὰ δένδρα, κλαίνε τὰ δένδρα,
 κλαίνε καὶ τὰ κλαδιά
 κλαίνε τῆ Μακρυνίτσα, τοῦ Βόλου τὰ χωριά.
 Καυμένη Μακρυνίτσα, δὲν ἔκαμες καλά,
 ποὺ σήκωσες κεφάλι μεσ' στὴν Καρατουρκιά.
 Πῆραν κορίτσια, πῆραν κορίτσια,
 γυναῖκες καὶ παιδιὰ,
 πῆραν κ' ἓνα κορίτσι ἀπ' τὴν Ἀνακασιά.
 Πῆραν κορίτσια, πῆραν κορίτσια,
 γυναῖκες καὶ παιδιὰ,
 πῆραν κ' ἓνα κορίτσι τὸ πήγαν στὸν Πασᾶ.

Ἀνακοίνωση:

Δημητρίου Βαενᾶ ἐκ Κεραμιδίου Πηλίου, ἐτῶν 68, (1956).

ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ ΤΣΑΜΗ (1878)

Τραγούδι Ἐπαρχίας Ἐλασσόνας (Τσιαριτσιάνης)

Ἦχος πρῶτος ᾠ πα' 7/8

Ερ πανα θε μα θε μας ας γε ε ροντε ες
 γε ε ρον τους της τσα ρι τσιανσ με τα
 χαρτια α χαρτια που στε ελνε ε τε

Τρεῖς περδικοῦλες κάθονται σ' τὸν Ἐλυμπο σ' τὴ ράχη,
 Ἡ μιὰ τηράει κατ' τὸ γιάλο κ' ἡ ἄλλη κατ' τὴ Λάρσα,
 Ἡ τρίτη ἢ καλλίτερη μοιρολογεῖ καὶ λέει:
 Ὁ Τσιάμης τί νὰ γίνηκε τοῦτο τὸ καλοκαίρι;
 Ποῦταν λεοντάρι σ' τὰ βουνὰ κι' ἀπτός μέσα σ' τοὺς κάμ-
 [μπος,
 Ἦταν καὶ στὴν Τσιαριτσιανὴ καμάρι ζηλεμένο;
 Μᾶς εἶπαν πὼς ἐπέρασε, πέρα σ' τὴν Ἐλασσόνα.
 —Ἀνάθεμά σας γέροντες, γερὸντ' τῆς Τσιαριτσιαν(η)ς,
 Μὲ τὰ χαρτιὰ ποὺ στέλνετε σ' τὸν καπετὰν τὸν Τσιάμη.
 Νὰ ῥθῆς, νὰ ῥθῆς, βρὲ Τσιάμη μου, νὰ ῥθῆς νὰ προσκυ-
 [νήσης,
 Νὰ προσκυνήσης τὸν Πασᾶ καὶ τὸν Δεσπὸτ' Ἐλασσόνας,
 Πρῶτος νὰ εἰς ἄρματολός, Ντερβέναγας νὰ γίνης.
 Γράφτει χαρτιὰ τοὺς προβοδάει, χαμπέρια καὶ τοὺς στέλ-
 [νει.
 —Ὅσο ν' ὁ Τσιάμης ζωντανὸς Πασᾶ δὲν προσκυνάει,
 Πασᾶ ῥχει ὁ Τσιάμης τὸ σπαθί, Δεσπότη τὸ τουφέκι.

Τὸ ἴδιο τραγούδι μὲ τοὺς ἴδιους στίχους καὶ μουσικὴ ἀναφέρεται καὶ στὸν Ν. Τσάμη τὸν ἐκ Τσαριτσιάνης. Ἡ δὲ μουσικὴ εἶναι ἢ ἴδια καὶ στὸ τραγούδι τοῦ ἐκ Ραψάνης καπετὰν Νασιοῦλα, μὲ διαφορὸς ὅμως στίχους.
 Βλ. Ἄθ. Κ. Οἰκονομίδη (Τραγούδια τοῦ Ὀλύμπου, σελ. 75).

Ἀνακοίνωση:

Γεωργίου Παπαθανασίου ἢ Τσιάμη, δικηγόρου ἐγγονοῦ τοῦ Καπετὰν Γεωργίου Τσιάμη, ἐτῶν 60, (1962).

ΑΝΔΡΕΑΣ ΣΚΟΥΒΑΡΑΣ

Υιός Ευαγγέλου Σκουβαρά.
'Αριστούχος μαθητής του
έν 'Αγία Παρασκευή Λυ-
κείου 'Ιωάννου Μπαρμικά.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΒΑΕΝΑΣ

'Αριστούχος τής Β' τάξεως
Δημοτικού Σχολείου 'Αθη-
νών. Διακρίνεται διά την
άγάπη του στην μάθηση.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ ΝΑΚΑ

Μαθήτρια 'Εσπερινού Οί-
κονομικού Γυμνασίου Λα-
ρίσης, άριστεύσασα κατά
τάς άπολυτηριους εξετάσεις.

ΠΑΝΑΓ. ΜΠΑΛΑΝΗΣ

Υιός ιατρού Ν. Μπαλά-
νη. Έγεννήθη εις 'Αθήνας.
'Αριστούχος Γυμνασίου.
Σπουδαστής τής Νομικής.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΠΛΗΘΑΡΑ

'Αριστούχος μαθήτρια του
'Αρσακείου Δημ. Σχολείου,
διακρινόμενη διά την έπιμέ-
λειάν της εις τά γράμματα.

ΒΑΪΟΣ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗΣ

Τελειόφοιτος Α' Λυκείου
'Αρρένων Λαρίσης. 'Αρι-
στούχος, διακρίθεις διά τό
ήθος και φιλοπονίαν του.

Ε. ΖΑΦΕΙΡΟΠΟΥΛΟΥ

Μαθήτρια του Οικονομι-
κού Λυκείου Τρικάλων,
τυχούσα έπαινου υπό
του 'Υπουργείου Παιδείας.

ΘΑΝΟΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ

'Εκ Ραψάνης Λαρίσης. 'Αριστού-
χος υιός του 'Α. Γεωργιάδου Γ.
Γραμμ. Λέσχ. Θεσσαλών Θεσ/κης.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΓΚΟΥΜΑΣ

Μαθητής Γ' τάξεως Β'
Λυκείου Βόλου. 'Η έπιμέ-
λεια και ή μελέτη τον ά-
νέδειξαν εκ των άριστων.

ΑΓΟΡΙΤΣΑ ΜΠΑΛΑΝΗ

'Αριστούχος Γυμνασίου
Θηλέων Τρικάλων. Φοιτή-
τρια Φιλοσοφικής Σχολής
Πανεπιστημίου 'Αθηνών.

ΚΩΝΣΤ. ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ

'Αριστούχος του Γυμνασί-
ου 'Αρρένων Βόλου. Συνε-
χίζει σπουδās εις τό Πανε-
πιστήμιον Θεσσαλονίκης.

ΕΛΕΥΘ. ΓΙΔΑΡΑΚΟΥ

'Εκ Φαναρίου Καρδίτσης,
άριστούχος τής Γ' τάξεως
Λυκείου Φαναρίου, πρω-
τεύσασα έπανειλημμένως.

ΙΟΥΛΙΑ ΛΙΑΤΣΙΚΟΥ

'Εκ των άριστων μαθητριών
τής Β' τάξεως του Λυκείου
Ζαγοράς. Συνεχίζει τάς
σπουδās της με έπίδοσιν.

ΓΑΡ. ΠΑΠΑΠΟΣΤΟΛΟΥ

'Απόφοιτος Γυμνασίου Βε-
λεστινίου. Διεκρίθη διά την
έπιμέλειάν της, έπαινεθείσα
τό σχολικόν έτος 1963 - 64.

ΑΘΑΝΑΣΙΑ ΠΛΗΘΑΡΑ

Θεσσαλικής καταγωγής μα-
θήτρια Νηπιαγωγείου Μα-
ρασλείου, διακρινόμενη
διά την έπιμέλειάν της.

ΕΛΕΝΗ ΛΑΓΙΟΥ

'Εκ Δεσκάτης, 'Αριστούχος
μαθήτρια του Γυμνασίου
Δεσκάτης, βραβευθείσα υπό
του 'Υπουργείου Παιδείας.

ΕΥΘ. ΤΣΑΦΟΓΙΑΝΝΗ

Άπεφοίτησε με τόν βαθμόν «Άριστα» έκ του Λυκείου Θηλέων Τρικάλων, διακριθείσα διά τήν επίδοσίν της.

ΣΑΔΙΚΗ ΓΕΝΙΑ

ΒΙΚΗ ΒΑΜΒΑΚΟΥ

Άριστοχος μαθήτρια τής έν Χολαργώ Σχολής Γεωρ. Κουμεντάκου, διακρινομένη και εις τήν καλλιτεχνίαν.

Γ. ΖΑΦΕΙΡΟΠΟΥΛΟΣ

Έκ Καρδίτσης άριστοχος μαθητής Δημοτ. Σχολείου «Κάδμος» Χ. Σαπουντζάκη-Νέα Ίωνία Άθηνών.

ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΧΑΛΚΙΑ

Έκ Τσαριτσάνης. Άριστοχος μαθήτρια του Γυμνασίου, διακρινομένη δι' επίδοσιν εις τά γράμματα.

ΕΙΡΗΝΗ ΜΠΑΚΡΑΤΣΗ

Άριστοχος μαθήτρια του Βου Δημοτικού Σχολείου των Άθηνών, διακρινομένη διά τήν φιλομάθειάν της.

ΕΥΣΤΑΘΙΑ ΒΑΓΕΝΑ

Έκ Πύλης Τρικάλων. Άριστοχος μαθήτρια Γης τάξεως Γυμνασίου, τυχούσα έπανειλημμένων έπαινων.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΖΥΡΑΦΑΚΗΣ

Έκ Τρικάλων Θεσσαλίας. Άριστοχος μαθητής του Β' Λυκείου, διακρινομένος δι' επίδοσιν εις τās σπουδās.

ΜΠΙΓΚΑ ΙΩΑΝΝΑ

Άριστοχος μαθήτρια τής Γ' τάξεως Α' Λυκείου Θηλέων Λαρίσης. Διακρίνεται διά τήν εργατικότητα της.

ANNA ΑΪΒΑΤΖΟΓΛΟΥ

Έκ Νέας Ίωνίας Βόλου, άριστεύσασα κατά τās προαγωγικές εξετάσεις του Λυκείου τής Νέας Ίωνίας.

ΓΡΗΓ. ΧΑΛΟΥΛΑΚΟΣ

Άριστοχος του Α' Γυμνασίου Άρρένων Βόλου. Σπουδαστής Σχολής Πολιτικών Μηχανικών ΕΜΠ.

ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΓΑΛΑΝΗΣ

Άριστοχος μαθητής τής Γ' τάξεως Γυμνασίου Παλαμά. Διεκρίθη διά τήν επίδοσιν εις τās σπουδās.

ΜΑΡ. ΚΑΤΣΑΦΛΙΑΝΗ

Μαθήτρια Γ' τάξεως Λυκείου Τρικάλων. Έπίδοσιν της τήν έχει κατατάξει μεταξύ των άριστων.

ΧΡΗΣ. ΜΠΑΚΡΑΤΖΗΣ

Άριστοχος του Λεοντείου Λυκείου Άθηνών. Έτυχε εufήμου μνείας διά τήν επίμελειαν και τό ήθος του.

ΕΛΕΝΗ ΔΙΚΟΥ

Άριστοχος του Γυμνασίου Θηλέων Βόλου. Πρότυπον μαθητριάς με ευγενή αισθήματα και λαμπρόν ήθος.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΠΑΡΔΑΣ

Θεσσαλός, μαθητής άριστοχος του Λυκείου, διακρινομένος διά τήν εις τās σπουδās επίδοσίν του.

ΣΟΦΙΑ ΙΜΒΡΟΥ

Μαθήτρια Γ' τάξεως Λυκείου Καρδίτσης. Διακρίνεται μεταξύ των άριστων μαθητριάων διά τό ήθος της.

Τοῦ ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗ ΔΟΜΟΥΖΑ (1880)
Ραψάνη Ὀλύμπου

Ἦχος πρῶτος $\frac{4}{9}$ πα $\frac{7}{8}$

Που ου λα κι ι πη τουλα ακι ι πη γε κα α
θη η σε στο αν Α ι ε λια στον Α α ι ι
λια στη Ρα α α ψα νη ο λη με ρησ απ
το πρω ι πι ι κρα λα λει και λε ει

*

Πουλάκι πήγε κάθησε στὸν Ἀϊλιά στὴ Ράψιαν(η)
Ὀλημερῆς ἀπ' τὸ πρωὶ πικρὰ λαλεῖ καὶ λέγει.
Τὸν Ἑλυμπο τὸν γύρισα, τὰ μέρη τοῦ Κισσάβου,
Κι' ἀπ' τὴν Ἑλλάδα ἔρχομαι καὶ μὴδ' ἐκεῖ δὲν φάν'κε
Ὁ Καπετὰν Θεμιστοκλῆς, τὸ πρῶτο παλληκάρι.
Πικρὸ χαμπέρι ἔμαθα στὸ δρόμο ὅπου ῥχόμαν,
Οἱ Ραψιανιώται οἱ ἄπιστοι τὸν πότισαν φαρμάκι.
«Ἀνάθεμά σε Ράψιανη, κακὸ πὺ ἔχεις κάμει,
Μὲ ἀπιστία τὸν ἔφαγες τὸν πρῶτο Καπετάνον.
Οἱ ράχες μαραθῆκανε καὶ τὰ χωριά τὸν κλαῖνε.
Ὅλ' οἱ Κονιάροι ἔτρεμαν, φόβον πολὺν τὸν εἶχαν,
Καὶ κάνας δὲν ἐτόλμαγε, χριστιανὸν νὰ βλάψη.
Καταρραχιάς, Καλόγηρος, οἱ πρῶτ' ἀπὸ τοὺς κλέφτες,
Καὶ τοῦτοι τὸν φημίζανε εἰς τὴν παλληκαριά του,
Εἰς τὴν ὄγληγοράδα του κ' εἰς τὴν ἐλευθεριά του.
Στὸν Ἑλυμπο περιφέρνε καμαρωμέν' ἀλάφι,
Κι' ἀπὸ τ' ἀσήμια ἔλαμπε σάν στὰ βουνά τὸ χιόνι.»
«Δὲν σ' ἔλεγα Θεμιστοκλῆ μ' στὴ Ράψιανη μὴν πάνης,
Γιατ' εἶναι ἄπιστοι πολλοὶ καὶ νὰ μὴν κακοπάθης;»
«Πῆγα νὰ ἰδῶ τὸν τόπο μου, νὰ ἰδῶ καὶ τοὺς δικούς μου,
ποτὲ δὲν ἐπαντέχαινα μὴδὲ στὸν νοῦ μου τῶχα,
Φαρμάκι νὰ μοῦ δώσουνε οἱ πρῶτοι μου οἱ φίλοι.»

(Ὁ Θεμ. Ν. Δομούζας, ἦτον ἐκ τῆς καλλιτέρας οἰκογενείας τῆς Ράψανης τοῦ Ὀλύμπου, δραστήριος καὶ γενναῖος. Ἐχρημάτισε σωματάρχης κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1878 καὶ ἐπολέμησεν ἀνδρείως σὲ διάφορες μάχες κατὰ τῶν Τούρκων. Τὸ 1880 ἐγκαταλειφθεὶς ἀπὸ ὄλους τοὺς ὁπαδούς του λόγφ τῆς ἐντόνου καταδιώξεως αὐτῶν ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ μείνας μόνον μὲ ἕναν συμπολεμιστὴν του, Κώνστα Κόντον, ὀνόματι, ἐδηλητηριάσθη παρὰ τῶν συμπατριωτῶν του Ραψιανιωτῶν).

Ἀνακοίνωση:

Ζαφειρίδου ἐκ Ράψανης ἐτῶν 70, (1929).

ΣΗΜΕΡΑ ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ

Χορὸς Τσάμικος. Τὸν χορεύουν τίς ἡμέρες τοῦ Πάσχα.

Ἦχος πρῶτος $\frac{4}{9}$ πα Χρόνος $\frac{3}{4}$

Σημε ρα α χυιε μω ρε χυιε μου ση με ρα
α α Χρι στοσ α ανε στη ση με ρα α α Χρι
στοσ α νε στη και στοσ ου ου ου ρα α νου ουσ α
α νε βη

*

Σήμερα Χριστὸς ἀνέστη—καὶ στοὺς οὐρανοὺς ἀνέβη.
Σήμερα τὰ παλληκάρια—λάμπουνε σάν τὰ λιοντάρια.
Σήμερα καὶ τὰ κορίτσια—στέκονται σάν κυπαρίσσια.
Σήμερα κ' οἱ παντρεμένες—στέκονται καμαρωμένες.

Ἀνακοίνωση:

Γεωργίου Καραναστάση (Σπανοῦ) ἐκ Γόννου Λαρίσης
ἐτῶν 70, (1930).

ΟΛΥΜΠΟΥ ΚΟΚΚΙΝΟΠΛΟΣ—Πύθιον

Χορὸς στὰ τρία

Ἦχος $\frac{4}{9}$ πα.

Α α πο ψε ε δεν κοι οι μη η θη η
κα α γα α λα α νη η μω ρε ε γα λα
α νη η α ι ντε και αι ση η με ε
ρα α νυ υ στα ζω γα α λα α νη μω ρε
και αι χαι δε ε με νη

*

Ἀπόψε δὲν κοιμήθηκα, γαλανὴ μωρὲ γαλανή,
Ἄιντε καὶ σήμερα νυστάζω, γαλανὴ μωρὲ καὶ χαϊδεμένη.
Γιατὶ κουβέντιασα πολὺ, γαλανὴ μωρὲ γαλανή,
μὲ μιὰ γειτονοπούλα, γαλανὴ μωρὲ καὶ χαϊδεμένη.
Νὰ τὴ φιλήσω ντρέπομαι, γαλανὴ μωρὲ γαλανή,
νὰ τῆς τὸ πῶ φοβοῦμαι, γαλανὴ μωρὲ καὶ χαϊδεμένη,
Νὰ τὴν ἀφήσω ἀφίλητη, γαλανὴ μωρὲ γαλανή,
Ταχιά γελάει μὲ μένα, γαλανὴ μωρὲ καὶ χαϊδεμένη κλπ.

Ἀνακοίνωση:

Ὁρέστη Νικοδέλη ἐκ Κοκκινοπλοῦ Ὀλύμπου, δικηγόρου
ἐτῶν 48, (1958).

ΠΑΡΕ ΤΑ ΓΚΙΟΥΜΙΑ Σ' ΚΙ' ΕΛΑ

Ίδιόρρυθμος άντικριστός χορός·
χορεύεται στα παρολύμπια χωριά.

Ήχος π' β' η' λη 8/8
Πα ρε τα γκιουμιας κι' ελλα να τα χιομι σου ου
μι κι' ελλα στη η χει το ο νια μου να τα
μι λη η σου ου μι

*

Πάρε τὰ γκιούμια σ' κι' ἔλα, νὰ τὰ γιουμίσουμι
κ' ἔλα στή γειτονιά μου, νὰ τὰ μιλήσουμι.
Ἐσὺ σαι τοῦ σταφύλι, κι' γὰ τοῦ τσάπουρου
φίλαμι σὺ στὰ χεῖλη κι' γὰ τοῦ μάγουλου.
Ἐβγα στοῦ παραθύρι, κρυφ' ἀπ' τὴ μάνα σου
κι' κάμει πῶς πουτίζεις, τὴ μαντζουράνα σου.
Ἐβγα στοῦ παραθύρι, νὰ ἰδῆς τοὺν οὐρανό,
πῶς παίζει τοῦ φιγγάρι, μι τοὺν ἀγερινό.

Ἀνακοίνωση:

Νικολάου Ἐλευθ. Μεζίλη ἐκ Λειβαδίου Ἐλασσόνος ἐτῶν
43, (1940).

ΒΑΣΤΑ ΓΑΜΠΡΕ ΤΗ ΝΥΦΗ

Ήχος πρῶτος 9/8 πα 7/8
Βα α α α στα βαστα γαμπρετη νυ ν
ν ν ν ν φη η η τρει ει ει ει ει γυ
τρεις γυρους να γυρι ι ι ι ι ι ση
Ἔργα
4 1 2 3 4 5 6 7 8 9

*

Βάστα, γαμπρέ, τὴ νύφη, τρεῖς γύρους νὰ γυρίση.
Τρεῖς γύρους νὰ γυρίση καὶ νὰ πολυχρονήση.
Νὰ ζήσουν οἱ γονεῖς τῶν νὰ χαίρουνται τὴ νύφη,
Νὰ ζήσουν οἱ κουμπάροι νὰ χαίρουνται τὴ νύφη.
Νὰ ζήσουνε κ' οἱ ἄλλοι ποὺ κάνουν τὸ σεργιάνι.

Ἀνακοίνωση:

τῆς μητρὸς μου Αἰκατερίνης Εὐθ. Οἰκονομίδου, τὸ γένος
Κοντοφάκα ἐκ Λειβαδίου Ὀλύμπου, ἐτῶν 60, (1917).

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

ΓΥΡ' ΑΠ' ΤΗ ΖΩΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΟΤΑΞΙΑ
ΤΩΝ ΘΕΣΣΑΛΙΚΩΝ ΧΩΡΙΩΝ

ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΠΗΛΙΟΥ ΚΑΙ ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟΥ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΒΑΕΝΑ

Λαογράφου - Συγγραφέως

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ὅπως κάθε λαὸς — μέγας ἢ μικρὸς — ἔχει τὸν δικὸν τοῦ
τρόπον ζωῆς, ἀνάλογα βέβαια μὲ τὸ μορφωτικὸ τοῦ ἐπίπεδον
καὶ τὸ δικὸν τοῦ ἐπίσης κοινωνικὸ πολιτισμὸν, θεμελιωμένον
πάνω σὲ ἥθη, ἔθιμα καὶ παραδόσεις, καὶ σὲ συνήθειες ποὺ
ὡστόσο δὲν εἶναι ὀλότελα ἀπαλλαγμένες ἀπ' τὴ σκιά τῶν
προλήψεων καὶ λοιπῶν ἀνθρώπων ἀδυναμιῶν, ἔτσι καὶ
κάθε τμήμα τοῦ αὐτοῦ λαοῦ καὶ τῆς αὐτῆς χώρας, τῆς κάθε
τοπικῆς περιφέρειας καὶ τῆς κάθε στενωτέρας ἀκόμα πε-
ριοχῆς, ἔχει τὸ δικὸν τοῦ ξέχωρον τρόπον ζωῆς ποὺ προσιδιά-
ζει στίς εἰδικῆς τοπικῆς συνθήκης καὶ τὸν δικὸν τοῦ ἐπίσης
κοινωνικὸν πολιτισμὸν, μὲ ἥθη, ἔθιμα καὶ παραδόσεις ποὺ
βρίσκουν τὴν ἐκφραση καὶ τὴν ἐκδήλωσή τους, στοὺς γά-
μους, στίς γιορτῆς καὶ στὰ πανηγύρια, στὰ γλέντια, στοὺς
χοροὺς καὶ στὰ τραγούδια καὶ σ' ὅλες γενικὰ τὶς ἐκφρά-
σεις τῆς οἰκογενειακῆς καὶ κοινωνικῆς τῶν ἀνθρώπων ζωῆς,
μὰ καὶ στοὺς τύπους ἀκόμα τῆς λατρείας καὶ τῆς θρησκευ-
τικῆς τῶν ζωῆς.

«Κάθε χώρα καὶ ζακόνι — λένε στὰ χωριά — κάθε μα-
χαλᾶς καὶ τάξη». Κ' ἔχουν δικίον!...

Μ' αὐτὸν τὸν σύντομον προεισαγωγικὸν μᾶς πρόλογον,
μπαίνουμε στὸ θέμα: γύρ' ἀπ' τὴν ἐθιμοταξία τῶν Θεσσα-
λικῶν χωριῶν περιοχῆς Ἀνατολικοῦ Πηλίου καὶ Μαυ-
ροβουνίου, ἀρχίζοντας πρῶτα ἀπ' τὰ «γεννητούρια» μὲ
συνέχεια τὰ Κολυμπίδια, τὶς τελετῆς τῶν ἀρραβάνων καὶ
τὶς Γαμήλιες γιορτῆς καὶ τὰ πανηγύρια!

ΤΑ ΓΕΝΝΗΤΟΥΡΙΑ

Γεννητούρια ἢ γέννα, ὅπως λένε τὴ γέννηση τοῦ παι-
διοῦ στὰ χωριά — τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ καρποῦ τῆς θείας καὶ
ἀνθρώπινης συνεργασίας — εἶναι τὸ πρωταρχικὸν γεγονὸς
ποὺ θὰ ἔπρεπε νὰ πάρουμε κ' ἐμεῖς σὰν ἀρχὴν στὴ πρόχει-
ρη, ἔστω, τοῦτη μελέτη μᾶς καὶ περιγραφή, γιὰτὶ ἀπὸ δῶ
ξεκινᾷει καὶ ἡ ἀνθρώπινη ζωὴ — ἀπ' τὴ κοιλία κιόλας τῆς
μάνας — ποὺ θὰ τραβήξῃ ὕστερα καὶ θὰ ξεδιπλωθῇ, γιὰ
νὰ παράσῃ ἀπὸ ποικίλες κατόπιν φάσεις καὶ ἐναλλαγῆς,
ἀνάμεσα ἀπὸ γεγονότα, συμβάντα καὶ περιστατικά, ὥσπου
νὰ φτάσῃ — κατὰ τὸν ἀδήριτον νόμον — στὸ τέρμα τῆς, στὸ
μοιραῖον καὶ ἀναπόφευκτον τέλος, στὸ θάνατον!

Ἡ γέννηση τοῦ παιδιοῦ στὰ χωριά — ἢ κάθε δηλαδὴ
γέννηση ποὺ φέρνει στὸ κόσμον τὸ σκίρτημα μιᾶς καινούργια
ζωῆς — ἀποτελεῖ γεγονὸς σημαντικόν, ποὺ διαλαλεῖται
καὶ διασαλπίζεται — ὅπως καὶ κάθε ἄλλο γεγονὸς καὶ πε-
ριστατικόν — ἀπὸ στόμα σὲ στόμα καὶ τροφοδοτεῖ μὲ σχό-
λια καὶ κουβεντολόδι, τοὺς μαχαλάδες, τὶς γειτονιὰς καὶ τὰ
καφενεῖα! Θέμα κύριον, στὸ κουβεντολόδι αὐτὸ τῆς γειτο-
νιάς καὶ τῶν καφενείων εἶναι: Ἄν τὸ νεογέννητον εἶναι
ἀγόρι ἢ κορίτσι, ἂν εἶναι στίς μέρες του, ἂν εἶναι ἀπὸ
πρωτάρην νιόπαντρη ἢ ἀπὸ τυχόν ἄνομες σχέσεις τὸ παι-
δί, ἂν μοιάζει τοῦτον ἢ ἐκεῖνον, ἂν, ἂν, ἂν...!

Στὴ καλοπροαίρετη αὐτὴ ἔρευνα καὶ κριτικὴ, ὅλα μπαί-
νουν κάτω καὶ ἐξετάζονται μὲ προσοχὴ μὴν τύχη καὶ λείπει
καμμιὰ μέρα ἀπ' τὸ λογαριασμὸν καὶ τὸ παιδί βρεθῇ χρο-
νολογικὰ λειψό(!)... γιὰτὶ τότε, οὐαὶ καὶ ἀλλοίμονο...! Ντό-
ρος καὶ σούσουρον μεγάλο καὶ κουτσομπολιό, γίνεται σ'
ὄλον τὸ χωριό!...